

Trilogijos pabaiga: „Stanislovas Rapolionis“

Irena NAGULEVIČIENĖ

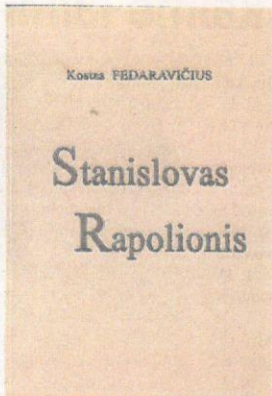
Jonavoje gyvenantis Kostantinas Fedaravičius – bene vienintelis kūrėjas Lietuvoje, puoselėjantis sonetų romano žanrą. 2010-aisiais jis sukūrė ir išleido knygą „Abraomas Kulvietis“, po trejų metų pasirodė leidinys „Martynas Mažvydas“, o pernai, prieš pat Kalėdas, skaitytojams padovanojo paskutinę šios trilogijos dalį „Stanislovas Rapolionis“. Pasak autoriaus, jis įgyvendino savo svajonę – visų trijų kultūros ir literatūros asmenybių gyvenimai sugulė į solidžius leidinius.

Kiekvienas nusipelno pagarbos

K. Fedaravičius – ne tik pedagogas, žurnalistas, poetas, bet ir publicistinių knygų leidėjas. Daugelis rankose laikė jo leidinį „Jonavičiai“, pasirodžiusį 1999 m., skaitė „Pasvalio molio grumstą“ (2005 m.), publicistines apybraižas „Mielas Bičiuli ir Broli“ (1998 m.), skirtas Eugenijui Matuzevičiui, kitas.

Prieš daugiau kaip 20 metų įkūręs Lietuvos kaimo rašytojų sąjungą (LKRS) ir visą laiką eidamas šio sambūrio pirmininko pareigas, jis subūrė kaimo kūrėjų į pulką. O nuo 1995 m., būdamas „Dobilo leidyklos“ direktorius, yra išleides nemažai kaimo kūrėjų knygų – romanų, apybraižų, poezijos rinkinių. K. Fedaravičiaus nuomone, kiekvienas kuriantis žmogus nusipelno pagarbos ir dėmesio, todėl nė vieno kūrybos negalima menkinti. Juolab kad dauguma Lietuvos kaimo rašytojų yra kilę ar net ir dabar gyvena kaime.

Knygų sudarytojas, kūrėjas ir leidėjas yra neramios sielos žmogus. Jo charakteryje slypi ieškojimo dvasia – siekis eiti į priekį, nuveikti tai, kas iki šiol dar nepadarėta. Galbūt dėl tos priežasties kiekvienais metais pasirodo jo pa-

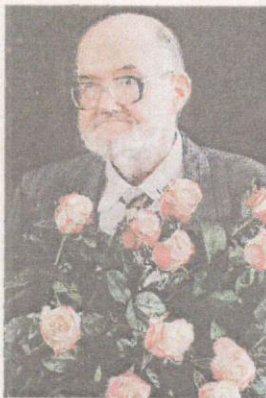

Knygos viršelis.

ties sudaryti LKRS narių antologijos, almanachai, kuriuose atsiranda vis naujų asmenų, o kitų pavardės pasirodo jau juoduose rėmeluose. Atmintyje išlieka tie, kurie netikėtai ir ne laiku išėjo, kurių jau nebesutiksime ir nebespausime rankos. Anot K. Fedaravičiaus, argi galima pamiršti tokius buvusių perspektyvius ir produktyvus poetus, kaip Birutė Lengvenienė, Aleksejus Kutkinas, Leonardas Matuzevičius... Jie paliko prisiminimą – knygas, kuriose spausdinami eilėraščiai virto dainomis. Tokia sąjungos pirmininko pozicija rodo, kokią svarbią reikšmę žmogaus gyvenimo istorijoje palieka jo darbai. Tad ir pats Kostas, net ir po sunkios ligos, ima popieriaus lapą ir rašo.

Trys bendražygiai

Trilogiją, kurią sudaro „Abraomas Kulvietis“, „Martynas Mažvydas“ ir „Stanislovas Rapolionis“, vienija XVI amžiaus kultūros ir literatūros bendražygiai, bendraminčiai, skleidę lietuvišką žodį. Iš Kulvos krašto kilęs Abraomas Kulvietis ir jo amžininkai – Martynas Mažvydas ir Stanislovas Rapolionis, kunigaikščio Albrechto pakviesti, garsino Ka-

Trilogijos autorius K. Fedaravičius.

Valerijaus Bukjatevo nuotr.

raliaučiaus universitetą. Dirbdami universitete, jie ne tik skaitė pasikaitas, bet ir į lietuvių kalbą vertė giesmes, dėdami pamatus pirmajai lietuviškai knygai, kurią 1547 m. parašė M. Mažvydas.

Rašyti sonetų romanus apie prieš kelis šimtmečius gyvenusias tokias asmenybes daugiau negu drąsu. Siekiant labai smarkiai nukrypti nuo istorinių faktų, būtina surinkti daugybę archyvinės medžiagos, paaokoti daug brangaus laiko duomenims sukaupti, susisteminti, o paskui suguldyti į sonetus. K. Fedaravičius tam ryžosi.

Darbas

tešėsi trisdešimtmetį

Mokydamasis Nemunėlio Radviliškio vidurinėje mokykloje, jis susidomėjo M. Mažvydu „Katekizmu“. Tada moksleiviui parūpo sužinoti daugiau apie šio leidinio autorių, kuris kreipėsi į skaitytojus: „Imkiet mani ir skaitkiet...“

„Ne taip paprasta buvo surasti žinių apie pirmosios knygos kūrėją, nes jo biografiniai duomenys atrodė labai kuklūs. Gilindamasis į M. Mažvydo gyvenimą, aptikau Abraomą Kulvietį ir Stanislovą Rapolionį. Domėdamasis jų literatūri-

Ištrauka iš sonetų romano „Stanislovas Rapolionis“

1. Prologas

*Ak, tas laikas prastinko, praėjo –
Savo darbus ir ženklus paliko –
Neturėjo jis savojo Prometejo,
Jisai be savojo taurų vainiko.*

*Jo herojai viešai parodyt panorą,
Kas šiandien yra, kas vakar būta,
Nors gyvenimas jų – garkšnis oro,
Kramtė jie savo gyvenimo plutą –*

*Kietą plutą gyvenimo pilko,
Bet vis tiek jie į ateitį brido –
Jie netroško nei auksu, nei šilko,
Ir nebuvo tarnyboj pavydo.*

*Jie šviesa savo laiko didžiavos,
Ir tiesos mintys buvo jiems savos.*

2.

*Atersti gyvenimo lapą
Panoro jų drąsios širdys.
Likimas duoną jiems kepa –
Ją ašaros laiko pagirdys.*

*Ir laimės kibirkštį mažą
Norėjo mažiems padalinti –
Bet laikas jiems atmetė grūtą
Už laiką, gaivinančią mintį.*

*Graža ta maža, mažuėlė –
Širdies juodas laikas netaupo –
Vėl kryžių Golgotos iškėlė
Prie vakar supiltojo kaupio.*

*Pažvelk į tą kryžių ir kapą –
Žūrėk, vėl abu purvas tepa.*

ne ir kultūrine veikla, supratau, kad visus tris sieja kova už reformaciją. Tada kilo mintis įamžinti šių garsių Lietuvos vyrų gyvenimus knygoje“, – sakė autorius.

Tačiau idėjos įgyvendinti nesukbėjo. Kilęs sumanymas sustiprėjo tada, kai studijuodamas Vilniaus pedagoginiame institute išklauskė paskaitų ciklą apie Lietuvos raštiją.

„Tai buvo tarsi postūmis į naujos medžiagos paieškas. Apie visas tris asmenybes faktas rinkau iš įvairių šaltinių. Kruopelė prie kruopelės surinkau duomenų, kurių pakako mano sumanytai trilogijai. Tai truko ne kelerius metus, bet visą trisdešimtmetį, – prisiminė knygų autorius. – Pirmiausia parašiau sonetų romaną apie kraštietį Abraomą Kulvietį. Išleides šią knygą, sėdau prie Martyno Mažvydo. Galiausiai atėjo eilė ir Stanislovui Rapolioniu, bet jis sunkiai skynėsi kelią sonetuose, nelengvai gulė į eilutes, nes jo pavardė retai minima literatūros istorijoje. Man pačiam labiausiai patinka sonetų romanas „Abraomas Kulvietis“.

Išsėtis nėra kada

Autorius trilogiją įvardija kaip „publicistinių sonetų su lyriniais

intarpais romanais“. Anot Kosto, tai nėra grynai istoriniai ar publicistiniai kūriniai. Matyt, juos reikėtų laikyti asmenybių biografijomis, pajavirintomis šiltais lyriniais autoriaus pamąstymais ar nukrypimais. Vien tik romano žanras leidžia suprasti, kad nederėtų visų teiginių laikyti faktais. „Be abejo, yra mano subjektyvios nuomonės, kuria apipinu vieną ar kitą archyvuose aptiktą biografijos įvykį. Esu patenkintas ir laimingas, kad sugebėjau parašyti visas tris knygas. Dabar sonetų romanams dedu tašką“, – patikino K. Fedaravičius.

Bet išsėtis nėra kada – LKRS narius ragina dalyvauti naujame projekte, kurio dėka bus išleista dar viena LKRS antologija. „Kiekvienas turime savo brangiausias žemės lopinėlių, kampilį, sklypelį, kelelį, takelį, įmintą tėviškėn pėdą, kuri atgyja prisiminimais. Iš pievos, lauko, kelio, upės išaugo gražiausias žodis Lietuva. Apkabinkime Tėviškės kupstelį ir visiems viešai pasakykime: „Mylėk, lietuvi, tą brangią žemę, kurioj per amžius tėvai gyveno“, – nusišypsojo 2014 m. Jonavos krašto šviesuoliu tituluotas K. Fedaravičius. ■